

Türkmen Kızı Hamide'nin Ağıtları ve Gözyaşları... (Kel Kız, Patron, Hamide Üstün (1924-2013)

Zafer Eren¹

Özet

Cumhuriyetin ilk yıllarında doğan bu insanlar, kıtlık ve yokluk yıllarında çocuklarını çok iyi yetiştirmişlerdir. Üzerine 1939 depreminin etkileriyle sarsılsalar da onurluca bir yaşam sürmüşlerdir.

1939 depremi sonrası Tokat ve Reşadiye tarafından gelen herkes yeni yerlerinde ve yeni yaşamlarında Hamide gibi tutunmaya çalışmıştır. Köyde o bölgeden herkes Hamide'nin akrabası, yoldaşı olmuştur.

O yıllarda çocuklarını okutabilmek için dişini tırnaklarına takarak kazma ve kürekle çalışan sağır ve dilsiz baba her savurduğu kazmada çocuklarının geleceğine zemin hazırlamıştır. Taşova –Amasya yol çalışmasında herkes tek yevmiye alırken sağır ve dilsiz olan Abdurrahman Üstün en zor ve ağır işlerde çalışarak çift yevmiye parası kazanmıştır. Bu onurlu mücadelenin karşılığında çocukları hayata

1 Bayburt Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-4652-5924, zafereren@bayburt.edu.tr

daha sıkı sarılarak kendi hayatlarını da iyi bir konuma taşımışlardır.

Yukarı Baraklı köyünde 'Ahraz' ın Karısı olarak tanınmıştır.. Fakat ailede herkes ona Patron demiştir. Kaynının oğlu Ömer Üstün ailedeki liderliğini fark edince bu lakabı daha ortaokul yaşlarında takmıştır. Her şeyi ve herkesi yönettiği için olsa gerek.

Bu koca yürekli kadın 2013 yılında vefat etmiştir. Ardında onlarca ağıt bırakmıştır. Çoğu yazıya geçmediği için unutulmuştur. Beş erkek çocuğunu yiğitçe büyüten bu Anadolu kadını rahmetle ve özlemlerle anıyoruz.

Ruhun şad olsun Patron Babanne...

1. Dünya Savaşı'na giren, bu savaşta yüzbinlerce şehit veren, ekonomisi çöken, doğru düzgün okuma – yazma bile bilmeyen Anadolu halkı acı ve sefalet içinde yaşamıştır. Memlekette şehit vermeyen aile yok gibidir. Köyler dul ve yetimlerle yokluk içinde yaşarken memleket yer yer işgal edilmeye de başlamıştır. Aynı zamanda halk Rum ve Ermeniler 'in baskı ve zulümleriyle de ayrıca uğraşmaktadır. Böyle karışık, kıtlık yıllarında başlar Kurtuluş Savaşı. Son yüzyılımı zaten savaşarak, toprak kaybederek geçirmiştir Türk insanı. Yediği ekmeği ikiye bölüp cepheye askere yolladığı, çocuk yaştakilerin vatan için şehit olduğu, annelerin durmadan ağıt yaktığı yıllar... Annesinden doğan her çocuğun bağıryanık, bir yanı yaralı, yaşam mücadelesi verdiği acılı yıllar... Türk Halk Müziği'nin en duygulu ağıtlarının yakıldığı uzun yıllar...

İnsanın doğum tarihinin kaderi olduğunu anladığımız yıllarda Amasya ili Yukarı Baraklı köyünde tüm bu acılardan ve yokluktan nasibini almış köylerden sadece birisidir. Kökü Barak Türklerine dayanan, 1700 'lü yıllarda Antep –Kilis bölgesinden göç ettiği bilinen, köyün büyük bir bölümünü de bu Barak Türklerinin oluşturduğu, Türk kültürünün tüm özelliklerinin görüldüğü bir Türkmen köyüdür. Çevre üzüm bağlarıyla ünlüdür. Etrafı ormanlarla çevrili, suyu bol, bağlık, bahçelik güzel bir köydür. Köy her Türk ailesi gibi savaşa asker yollamış aynı zamanda Lozan Antlaşması'na kadar köye yakın yerde bulunan Rumlarla da ayrıca mücadele etmiştir ve bu Rum azınlıklar tarafından sıkça saldırıya uğramış çok sayıda kayıp vermiştir.

İşte bizim kahramanımızın hikâyesi de Yukarı Baraklı köyüne çocuk yaşta gelin gelerek başlayacaktır. Yukarı Baraklı

köyünde köklü ve büyük sülalelerinden biridir “Üsükgil” sülalesi.

Sülale, Barak Türkmen ailesidir. Kurtuluş Savaşı sonrası yaşanan ekonomik ve sosyal sıkıntılara akrabalık ilişkileriyle çözüm bulan, birbirine sahip çıkan bir sülaledir. Sülale'nin hatırı sayılır büyüğü Abdurrahman I. Dünya Savaşı'nda Hicaz –Yemen cephesinde (1914-1916) şehit düşmüş, bir daha köye gelememiştir. İki oğlu, bir kızı yetim kalmıştır. Abdurrahman'ın büyük oğlu Ömer, Amasya 'ya giderken (Küllük Deresi'nde) Rum Çetelerinin saldırısına uğramış ve katledilmiştir. Küçük oğlu Osman ise geçirdiği bir ateşli hastalık sonucu duymamaktadır. Lakabı Sağır Osman'dır. İşte bu Sağır Osman'ın büyük oğlu 1923 doğumlu Abdurrahman'a uygun bir kız bulmak için 1938 yılında bir telaş alır Üsükgil sülalesinde. Çünkü doktorun bulunmadığı, olsa bile ulaşılamayan yıllarda Abdurrahman da ateşli bir hastalık geçirmiştir. Köyün koca karı ilaçları yapan kadınları tahminen kulak iltihabı geçirip az duyan Abdurrahman'ın küçük dilini jiletle kesmişlerdir. O günden sonra kulağı hiç duymaz ve konuşamaz. Köyde artık “Ahraz” diye tanınır Abdurrahman. Köyde kimse kız vermez bu durumundan dolayı. Önce Aşağı Baraklı'dan bir kızla evlendirilir fakat bu evlilikten eşinin pilavı çok pişirmesi ve dağınıklığı yüzünden eşini istememiştir. Öğlenleri sadece bulgur pilavı yenildiği yokluk yıllarında “Bu kız benim ocağımı batırır!” diye kızı kovar Ahraz Abdurrahman. Ne kadar çok evli kalmak istese de aslında geçim sıkıntısı sebebiyle kovar ilk eşini. Bu trajikomik olaydan sonra Üsükgil tekrar başlamıştır uygun bir kız aramaya. İşte tam da o yıllarda Üsükgil sülalesinin karşısına çıkacaktır Kel Kız Hamide.

Cumhuriyetin ilk yıllarında Tokat ilinin Reşadiye ilçesinde çocukluğu geçmiştir Hamide'nin. Babası Abdullah annesi İpek'tir. Ailenin beş çocuğundan biridir. Babasının lakabı "Kır Apul"dur. Reşadiye yöresinin ünlü Selemen Pazırı'nda kantarcılık yapan bir ağadır. Çevrede sözü geçen, sevilen bir ağadır. Fakat ne kadar ağa da olsa dönem yokluk ve kıtlık yıllarıdır. Reşadiye'de kış şartları çok zor geçer. Aile zor geçen kış şartlarında yöreye yakın akrabalarının yanlarına gönderir çocuklarını. Çocuklar hem kışı geçirirler misafir oldukları evde hem de ailenin işlerine yardımcı olurlar.

Apul Ağa, hemen hemen her yıl kış aylarında Amasya'nın Taşova ilçesi Yukarı Baraklı köyüne gelmiştir. Çünkü akrabası Hacı Talip vardır. Hacı Talip, köyün ileri gelenlerindedir; hayvancılık yapar, sözü dinlenen birisidir.. Apul Ağa, köyde ufak tefek şeyler satar; arazi verilmişse onları da ekip biçerdi. Baraklı 'da da sevilirdi. 1937 yılındaki gelişinde köyün büyük sülalelerinden Üsükgil, köy odasında Apul Ağa'ya Ahraz Abdurrahman'dan bahsetmişlerdir. Ahraz'ı evlendirmek istediklerini memleketinden uygun bir kız bulmalarını istemişlerdir. Abdullah Ağa, teklifi kabul etmiş, memlekete gittiğinde ilgileceğini söyleyerek, kısa bir süre sonra da Reşadiye 'ye dönmüştür.

Üsükgil sülalesi Abdullah Ağa'nın verdiği söze güvenmiştir fakat tanımadıkları bir aileden gelecek kız yerine Abdullah Ağa'nın kendi kızını almak istemişlerdir. Bu nedenle de kızını istemek için sülaleden üç kişiyi Reşadiye' ye yollamışlardır. Apul Ağa, Yukarı Baraklı'dan gelen dünürçülerin başka bir kız istemediklerini verecekse kendi kızlarından birini vermesini istemişlerdir. Apul Ağa, Abdurrahman sağır ve dilsiz olsa da babasının su değirmeni ve yeterli arazisi olduğunu bilmektedir . Kısaca yokluk içinde

olan Abdullah Ağa(Kır Apul Ağa) kızını aç bırakmayacak bu teklife olumlu bakmıştır. Yaşanan bu süreçte itiraz etmeyip Baraklı'dan gelenlere kendi kızı Hamide' yi ahraz olan Abdurrahman'a vermiştir.

Baraklı'ya gelin gelecek Hamide küçük bir çocukken başına kaynar su döküldüğünden dolayı saçları seyrektiler. Köyde “Kel Kız” lakabını almıştır. Bir genç kız için çok ağır bir lakaptır kellik.

1938 yılı bahar aylarında 14 yaşındayken babası tarafından hem yaşının biraz daha büyümesi hem de köyün gelenek ve göreneğini öğrenmesi için ,gelen dünürlerle Yukarı Baraklı'ya gönderilir. Altı ay akrabalarından Hacı Talip'in evinde kalmıştır. Akıllı, becerikli bir kızdır ama kırgın ve kızgındır. Tanımadığı insanların yanında bilmediği bir köyde düğününün olacağı günü beklemektedir.

Yalnız bir gelindir Hamide artık... Usülden de olsa köyde bir kız evi odası kurulur Talip dayısının evinde. Ve erkek tarafı düğün günü atlarla gelir gelin almaya. Bu durum karşısında köyünden, ailesinden ayrı gelin olmak çok koyar Hamide'ye. İlk haykırışı düğün günü olur. Kapıları oğlan evine kapatır gönlündeki garipliğine, yalnızlığına isyanı dile döker:

Atlarını depe depe geldiler

Geldiler de avlumıza doldular

Anasız, babasız gelin aldılar

Saçımda saç bağım salınmadı mı?

Emmimde dayımda mehelim bulunmadı mı?

Beşkardeşim bana darılmadı mı?

Bir gül idim bahçenizde açıldım

Kumaş oldum terzilerde biçildim

Garip oldum içinizden seçildim

1938 kışında Hamide ve Abdurrahman evlidir artık. Bu arada babasının onu uzak bir köye vermiş olmasından, yanında aile ve akraba çevresinden kimse olmadan evlendiği için çok kırılmıştır. Yaşamının diğer zamanlarında babasını hiçbir zaman affetmeyeceğini sıkça dile getirmiştir. Doğduğu topraklardan, ailesinden ayrı bir köyde bir ahrazla evlendirilmiştir. Düğününde yanında sadece aynı nedenlerle Baraklı'ya gelmiş bir akrabası vardır. Kimsesiz gelin olmanın acısı yüreğini öyle yakmıştır ki düğünden sonra her fırsatta ağlayacak bir cenaze aramıştır. Akrabası olup olmaması Kel Kız için hiç önemli değildir. Ağlayarak dile getirdiği ağtırlarında yalnızlığını anlatmıştır, kendini anlatmıştır.

Kaderine boyun eğmişlik böyle devam etmiştir. On beş yaşında evlidir artık Hamide. Yalnız; kocasıyla konuşamaz, dertleşemez. İletişim için işaret dilini de kendisi geliştirmiştir. Kalabalık bir ailenin gelinidir artık o. Yaşının küçüklüğü, memleketinden ayrı oluşu, kalabalık bir ailenin sorumluluğu ağır gelmiştir kendisine. Her fırsatta babasına olan kırgınlığını dile getirmiştir. Babamın evinde bana bir lokma düşmüyor muydu? Oralardan evlensem derdimi anlatacak bir kocam olurdu sitemini uzun bir süre devam ettirmiştir. Yaşam koşulları çok zordur o yıllarda. Günlerini yazın yaylada, kışın köyde geçmiştir Ve alışmak zorundadır bu zorlu hayata.

Aradan geçen aylar sonrasında bile Reşadiye'den, ailesinden o zamanın şartlarında haber alamaz; hasreti artar

da artar... Olanlardan habersiz yaşamaya devam ederken köye Reşadiye'den bir akrabası gelmiştir yine Hacı Talip'e. O zaman öğrenir ki 1939 Erzincan depreminin en çok etkilediği yerlerden biri Reşadiye'dir. Depremde ölen 32 bin kişinin içinde birisi de babasıdır. Annesinin vücudunun birçok yerinde kırıklar olduğunu öğrenmiştir. Çok sevdiği Kazım dayısını ve akrabalarının çoğunu bu depremde kaybetmiştir. Türkiye tarihinin en büyük depremlerinden biri olan Erzincan depremi nice gelinler gibi Hamide'yi de ağlatmıştır. Babasına, annesine, Kazım dayısına ağlamıştır ağutlarında...

Odamız odamız bizim odamız

Bizim de vardı ağa babamız

Ağalar içinde gezen babamız

Yılanlı büklere uğramış yolun

İnce yerlerinden kırılmış kolun

Dostlar dua etsin bana da ölüm...

Kazım dayıma ölmüş diyemem

Dal perçemine solmuş diyemem

Gelin karısına kalmış diyemem

Evimizin öntü bir ulu yazı
 Yazıda yayılır ördeği, kazı
 Durmaz gider gardaş şu elin kızı...

(1939 Büyük Erzincan Depreminde Tokat, Reşadiye, Niksar)

Yıllar hasretle geçerken Remzi ve Recep isminde iki çocuğu olmuştur Hamide'nin. Ülkenin bu zor yıllarında yaşam koşullarına uyum sağlamak oldukça zordur. Verimli topraklara sahip olan üzüm bağlarıyla dolu Baraklı'da çok çalışmaktan başka çare yoktur. Reşadiye'den geleli ise 7 yıl olmuştur. Depremden sonra ailesinden de kimseyi görmeyen Hamide; Reşadiye'ye gitmek, geride kalan akrabalarını görmek istemiştir. Yakın köy olan Aşağı Baraklı'dan İpek gelin, kendisi ve kayınpederi Sağır Osman ile karlı bir kış günü Reşadiye'ye gitmişlerdir. Bu yolculuk eşekle ile üç gün sürmüştür. Karlı kış günlerinde yol almak zordur. Yolda defalarca kaybolmuşlardır. Hava şartların çok kötü olması

münasebetiyle gece bir değirmende konaklamak zorunda kalmışlardır. Bu zor yolculuğu " O kadar soğuk ve karlıydı ki İpek gelinin çocuğu ölecekti soğuktan. " diye anlatmıştır yıllar sonra. Ve sonunda zor da olsa Reşadiye 'ye ulaşmışlardır.

Hamide gelin Reşadiye' de bir ay kalmıştır. Depremde kaybettiği tüm akrabalarının mezarını ziyaret etmiş, bir tek babasının mezarını ziyaret etmemiştir. Affetmemiştir onu hiçbir zaman... Memleket hasretini giderir; annesine, kardeşlerine hasretini giderir ama yine bir şeyler eksiktir. Çünkü çocukları yanında değildir... Remzi ve Recep adındaki iki oğlunu Yukarı Baraklı' da eltisine bırakmıştır. Bu defa da çocuklarına özlem duymuştur. Memleketi mi çocukları mı o kadar karışıktır ki yüreği asıl isyanı Allah'adır. Bu isyanını da haykıracak sözleri hemen dilinde bitmiştir.

Benim yazımı acemi yazmış

Gündüzün durmuş da gece mi yazmış

Gel gardaş benim yazanı bulak

Dividi, kalemi ocağa vurak

Köyü Gürpınar'da o kadar çok ağlar ve ağıt yakar ki kardeşleri bir daha Yukarı Baraklı' ya göndermek istememiştir. Anne ve babasının zamanında yaptığı hatadan artık dönülmesi gerektiğini, böyle acı çekip ağlıyorsa gitmemesi gerektiğini düşünmüşlerdir. Erkek kardeşler göndermeme kararında ısrarcı olunca annesi İpek kadın itiraz ederek "Kuzulu koyuna bıçak çalınmaz, çocukları var, gitsin." demiştir. Son karar Hamide 'ye sormuşlar. O da şiirle cevap vermiştir kardeşlerine:

Dağları taşları aştım da geldim
Koyunu kuzudan seçtim de geldim
Körpe yavrularımdan geçtim de geldim

Koyun seni hist ederler yazıya
Dut ederler al kınalı tazıya
Ben kavilim gardaş alnımdaki yazıya

Kesme gürgeni kesme dalları sarpar
İncitmeyin gelini yavruları körpe...

Bu cevap üzerine üç erkek kardeş itiraz etmemiş. O günleri kendisi şöyle anlatmıştır “Yüreğim ışıdı, göndermeyecekler diye çok korkmuştum; yavrularım burnumda tütüyordu.” diye anlatmıştır. Fakat babasına olan öfkesini ve sitemini dönüşte tüm aileye şöyle anlatır:

Zalım babam attı yâda yabana
Düşman babam kattı, göçe kervana
Ağanı, ağanı senin ağanı
Hayıklar tutsun nikâh kıyan imamı

Bu haykırışlarla evine, çocuklarına bir ay sonra dönmüştür. Kaderini kabul etmiştir. Ahraz kocası, eltisi, kayını birlik içinde çok çalışmışlardır. Tütün, ekin, değirmen... Yıllar sonra şöyle demiştir. “Değirmenimiz olduğu için hiç aç kalmadık ama çok yokluk çektik.” Çünkü yıllar içinde beş erkek çocuğu olmuştu. Üç çocuk da eltisinin olunca aile büyüyerek devam

etmiştir. Köyde çalışkanlıklarıyla, becerileriyle herkesin saygısını da kazanmayı bilmişlerdir. Fakat içinde yangın her zaman taze kalmıştır. Köyde ne zaman bir cenaze olsa herkesten önce o koşmuş, herkesten çok o ağlamıştır. İçinin yangını böyle söndürmüştür. Cenazelere ağlamak ağıt yakmak onun için bir bahane olmuştur.

(Genç yaşta ölen çoban Dursun'a)

Dağlarda çalar kaval düdüğü

Her yerde bilinir onun gediği

Kulakta kalır, hey hey dediği

(Reşadiye'den akrabası Münise ölünce)

Açıldın açıldın örtülemedin

Kantarın baş verdi tartılamadın

Mevla'm bir dert verdi kurtulamadın

Eşinin akrabası Ahmet Üstün Yeşilirmak'ta boğulup ölmüştür. Otuz iki gün ceset bulunamamıştır. Akrabası olan Ahmet için ise arkasından şöyle seslenmiştir.

Diktiğin ağaçlar meyveye döndü

Seninle gidenler sılaya döndü

Irmak kıyısında yayılan kazlar

Uzatmış boynunu sılayı gözler

(Çok genç yaşta ölen Çatmalı Ayşe için)

Atımı çektim gemini geviyor
Yukarı çıktım boyun eğiyor
Ahabpların gelmiş Ayşe'm seni soruyor

Elinin kınası çamurdan oldu
Başının valası demirden oldu
Senin gelin olman yalandan oldu

Ala beşiğine beleli derler
Gelin Ayşe'me yaralı derler
Körpe yavrularına beladır derler
(Yeğeni Erhan çocuk yaşta ölünce)
Pencereden vurmuş ayın ışığı
Ortadan kaldırın tombul beşiği
Bize mi geldi ölüm keşiği
Işığı ışığı ıştır geceler
Uykusuz geçti kara geceler
İncitmen körpeyi yuyan hocalar
(Kardeşi Bahar ölünce)
Ulu kuşlar yuva yapar dallara
Yandı ciğerlerim döndü büryana
İki yavrum olmasa durmam ovada

1946 yılında Reşadiye'ye tekrar gitmiştir. Fakat uzun süre kalmamıştır. Her yıl olmasa da iki yılda bir köyünü bir şekilde ziyaret etmiş hasretini gidermiştir. Her gidiş ayrı sitem, ayrı acıdır onun için. Yine bir gidişinde kardeşi Nazım'ı çok hasta bulmuştur. Nazım en küçük kardeşidir, dört çocuğu ve genç bir karısı vardır:

Kardeşin dumanı eğrice tüter
Kardeşin derdi bana da yeter
Erhan'ın bu yerde yerin mi tutar?

Evimizin önünde incir ağacı
Dökülmüş yaprağı zehirden acı
Doktorlar yazmamış sana ilacı

Tarlaya varırım tarlada ekin
Bir elin kellede bir elin kefen
Bulamadı mı gardaş derdine hekim?

Evinin önü bir ulu yazı
Yazıda yayılır ördeği kazı
Durmaz gider gardaş şu elin kızı

Kısa bir süre sonra kardeşi Nazım ölmüştür. Dört çocuğu yetim, eşi de genç yaşta dul kalmıştır. Köyünde kalsa çocukları yanında değil, çocuklarının yanına gelse akli köyündedir. Yine sitemi önce babasına sonra Allah'a dır:

Evimizin önünde bir ulu desti
Destinin üstüne sam yeli esti
Bu gamlı feleğin bana ne kastı?

Şu dağların ardında kar bölük bölük
Esme seher yeli yüreğim yanık

Yükünün üstüne yüklük yığarlar
İltmazlar suyunu soğuk koyarlar
Yâd ele gideni öldü sayarlar...

Musalla taşında yusunlar beni
Ölmeden mezara koysunlar beni

Çarşamba dağından bir şafak attı
Anası kuzusunu yabana attı.

Yatılı okula gidecek oğlunun ihtiyaçlarını tam olarak karşılayamaz bunun içindeki yarasını oğlu Remzi'yi yolcu ederken söyler:

Bağımıza bostan ekdim bitmedi
Su saldım dibine sular gitmedi
Babanız dilsizdi gücüm yetmedi

Türk kültüründe oldukça köklü bir maziye sahip olan ağıt ve ağıt söyleme veya ağıtçılık geleneği, çeşitli Türk boyları tarafından günümüze kadar yaşatılan ortak en eski geleneklerden birisidir.

İnsanlar, başta ölüm olmak üzere çeşitli sebeplerle sevdiklerinden ayrılmak durumunda kalırlar. Kişilerin hastalanması, kızın gelin olması, delikanlının askere gitmesi, vatan toprağının kaybedilmesi, sevgilinin gidip de geri dönmemesi, sel baskını, zelzele, yangın, salgın hastalık gibi büyük felaketlerin meydana gelmesi, sevilen hayvanların kaybı ve ölümü üzerine söylenen ezgili şiirler ağıt türünden eserlerdir. Bütün bunlardan hareketle ağıt; İnsanoğlunun ölüm karşısında veya canlı – cansız bir varlığını kaybetme, korku, telaş ve heyecan anındaki üzüntülerini, feryatlarını, talihsizliklerini, düzenli – düzensiz söz ve ezgilerle ifade eden türküler olarak tarif edilmiştir. (Elçin 1990: 1). Türklerde ağıt geleneği çok eskidir. Anadolu'nun hemen her yerinde söylenir. (Elçin, Şükrü. Türkiye Türkçesinde Ağıtlar. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayını, 1990

“Yüreğin titreyişi sonucu söylenen ve milli şiirlerimizin en dokunaklısı olarak adlandırdığımız ağıtlar, ölenin ardından dökülen gözyaşları ve çekilen gönül ıstırabının acı dolu terennümleridir.” (Yaldızkaya 1992,11). (Yaldızkaya, Ö. Faruk. Emirdağ Yöresi Türkmen Ağıtları. İzmir: Bayraklı Matbaası, 1992.) Çok çeşitli konularda söylenen ağıtların konulardaki çeşitlilik ne kadar fazla olursa olsun bütün konuların ortak noktası, insanlara üzüntü ve acı veren olaylar ve durumlar olmalarıdır. Erkeklerin söylediği ağıtlar varsa da ağıtları daha çok kadınlar söyler.

Bu ağıtları yakan Kel Kız Hamide, yaşamı boyunca sesinin çıktığı kadar haykırarak yaktığı ağıtlarıyla anılacaktır. TRT repertuarına hiçbir ağıdı yer almamış olsa da yaşamı boyunca yaktığı ağıtları yaşanan tarihe not düşmek birinci düşünce olmuştur. Bu yazıdaki ağıtları Bardaklı'daki yakın akrabalarının aklında kalanlardır. Ağıtları derlediğimiz kaynak kişiler çoğu ağıtının unutulduğunu belirtmiştir. Bu düşünceyle hareket ederek günümüze gelen ağıtlarının da unutulmaması adına bestelenip, notaya almak, TRT repertuarına kazandırmak bu yüce gönlin geniş kitlelere ulaşmasını sağlamak asıl amacımızdır.

Patron Babaannenin yaktığı ağıtlara bakıldığı zaman içerik olarak sitem duygusu ön planda olduğu görülmüştür. Çok sevdiği kişiler için en samimi ve içten sözlerle anlatmayı tercih ederken, kırgın olduğu kişileri ise iğneleyici ifadelerle yermiştir. Garipliği, çaresizliği ve kadere boyun eğmek zorunda kalmışlığı onun yaşamında önemli bir rol almıştır. Fakat asla kaderine küsmemiş, boynunu bükmeyip hayata sıkıca bağlanarak ne kadar güçlü bir kadın olduğunu yaşamının her anında göstermiştir.

Kadınlarımız ah... Kadınlarımız. Yeri geldiğinde anamız yeri geldiğinde bacımız olan eli öpülesi kadınlarımız. Kurtuluş savaşında cepheye kâh erzak taşıyan kâh evin yuvasını dimdik ayakta tutan dirayetli yüce ve kutsal kadınlarımız. İşte o yüce ve kutsal kadınlarımızdan bir tanesi de Hamide kadındır. Kimilerine göre Kel Kız Hamide kimilerine göre Patron Babaanne olan, yürekleri dağlayan etrafındaki her yeri aydınlatan, ana desen ana bacı desen bacı, gardaş desen gardaş olan, yürekleri sızlatan bir kadının gözyaşlarıdır yaşam öyküsü. Yokluk ve sefaletin iz sürdüğü yıllarda dünyaya getirdiği beş çocuğunu da okutan koca

yürekli kahraman anadır Hamide kadın. Yokluk ve kıtlık zamanlarında sağır ve dilsiz olan eşiyile birlikte çocuklarını yetiştirmekte vermiş oldukları mücadele birçok aileye örnek ve ders olmuştur.

İlk çocuğu olan Remzi Üstün, yeniden kendi küllerinden alev alan Türkiye Cumhuriyetinin Silahlı Kuvvetlerinde rütbeli bir asker olarak hizmet etmiştir. Köyün ilk rütbeli asker anası olma onur ve gururunu yaşamıştır. Bu onur ve gururla birlikte torunu olan Bülent Üstün de Binbaşı pilot olarak halen görev aşkını devam ettirmektedir.

Dönemin şartlarını da göz önümüze aldığımızda diğer dört çocukları olan Recep, Mustafa, İbrahim ve Sebahattin Üstün'ü de okutarak iş sahibi yapmışlardır.

Yıllara meydan okuyan Patron Babaanne hayat arkadaşı için şöyle demiştir. Abdurrahman Üstün (Ahras) aklında hiçbir şey yoktur. Aksine çok zeki bir insandır. Kulağı duymaz

ama her şeyi hissetmiştir. Çocuklarımız okurken kardeşi Abdullah'la çok büyük mücadeleler verdik. Birlik ve beraberlik içinde bu ailede tam sekiz çocuk büyüttük demiştir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında doğan bu insanlar, kıtlık ve yokluk yıllarında çocuklarını çok iyi yetiştirmişlerdir. Üzerine 1939 depreminin etkileriyle sarsılırsalar da onurluca bir yaşam sürmüşlerdir.

1939 depremi sonrası Tokat ve Reşadiye tarafından gelen herkes yeni yerlerinde ve yeni yaşamlarında Hamide gibi tutunmaya çalışmıştır. Köyde o bölgeden herkes Hamide'nin akrabası, yoldaşı olmuştur.

O yıllarda çocuklarını okutabilmek için dişini tırnaklarına takarak kazma ve kürekle çalışan sağır ve dilsiz baba her savurduğu kazmada çocuklarının geleceğine zemin hazırlamıştır. Taşova –Amasya yol çalışmasında herkes tek yevmiye alırken sağır ve dilsiz olan Abdurrahman Üstün en zor ve ağır işlerde çalışarak çift yevmiye parası kazanmıştır. Bu onurlu mücadelenin karşılığında çocukları hayata daha sıkı sarılarak kendi hayatlarını da iyi bir konuma taşımışlardır.

Yukarı Baraklı köyünde “Ahraz'ın Karısı” olarak tanınmıştır.. Fakat ailede herkes ona Patron demiştir. Kaynının oğlu Ömer Üstün ailedeki liderliğini fark edince bu lakabı daha ortaokul yaşlarında takmıştır. Her şeyi ve herkesi yönettiği için olsa gerek.

Bu koca yürekli kadın 2013 yılında vefat etmiştir. Ardında onlarca ağır bırakmıştır. Çoğu yazıya geçmediği için unutulmuştur. Beş erkek çocuğunu yiğitçe büyüten bu Anadolu kadınına rahmetle ve özlemle anıyoruz.

Ruhun şad olsun Patron Babaanne...

KAYNAKÇALAR

- 1-.(Elçin, Şükrü. Türkiye Türkçesinde Ağıtlar. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayını, 1990)
- 2-.”(Yaldızkaya 1992,11).(Yaldızkaya, Ö. Faruk. Emirdağ Yöresi Türkmen Ağıtları. İzmir: Bayraklı Matbaası, 1992.)

Kaynak Kişiler:

- 1-Nermin Üstün(Kayını Abdullah'ın gelini, Ömer Üstün 'ün eşi)
- 2- Mustafa Üstün (Oğlu)
- 3-Sebahattin Üstün(Oğlu)
- 4-Esma Bayram(Kayını Abdullah'ın kızı)